

El canvi climàtic en el dret internacional

Present i futur del Protocol de Kyoto

Víctor M. Sánchez

XP08/93117/01323

Universitat Oberta
de Catalunya

www.uoc.edu

Víctor M. Sánchez

Primera edició: setembre 2008

© Víctor M. Sánchez

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2008

Disseny: Manel Andreu

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Realització editorial: Eureka Media, SL

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars del copyright.

Introducció

El canvi climàtic en curs, causat per l'escalfament accelerat de la Terra, és un dels problemes ambientals d'abast global més importants per a la supervivència de la humanitat. La intensificació de fenòmens climàtics catastròfics (huracans, tifons, períodes de sequera), l'augment del nivell del mar, la desaparició d'hàbitats i espècies, la desertització de determinades zones o els canvis bruscos de climatologia en zones de cultiu vitals per al sosteniment de l'alimentació de les poblacions, són alguns dels riscos amb els quals amenaça aquest fenomen. Els estudis científics disponibles confirmen, més enllà del dubte científic raonable, que junt amb les variacions periòdiques del clima degudes a cicles naturals, l'activitat de l'ésser humà des de l'època preindustrial (mitjan segle XVIII) fins avui ha estat una de les causes determinants de l'acceleració creixent i de la intensitat de l'escalfament global.

La resposta jurídica internacional al canvi climàtic que indueix l'escalfament de la Terra s'ha fet, fonamentalment, a través de l'adopció de dos tractats internacionals: el Conveni marc de les Nacions Unides sobre canvi climàtic de 1992 (CMNUCC) i el Protocol de Kyoto de 1997, ambdós en vigor per a Espanya. La seva creació ens mostra totes les virtuts i defectes del dret internacional com a mecanisme ordinador central de les relacions internacionals. Aquests tractats conclusos pels estats han aconseguit crear un sistema jurídic que té com a objectiu combatre les principals causes derivades de l'acció humana que acceleren l'escalfament. Però, com tot instrument de dret internacional, conté altes dosis de realisme a l'hora d'establir els compromisos nacionals de control de les emissions dels gasos d'efecte d'hivernacle.

D'acord amb l'última informació científica disponible, el compliment dels compromisos del Protocol de Kyoto per al període 2008-2012 resultaria ja insuficient per a revertir el canvi climàtic global. S'ha passat el punt en el qual la prevenció era possible i la qüestió ara és veure si els estats són capaços d'evitar, a través de la seva acció concertada, la materialització de les pitjors previsions associades a l'escalfament gradual de la Terra i adaptar-se de forma eficaç als canvis que s'experimentaran en el futur immediat com a conseqüència del canvi climàtic. L'última Conferència de les Parts del CMNUCC, reunida a Bali a finals del 2007, ha donat un cert impuls a la voluntat d'assolir compromisos seriosos de reducció d'emissions de gasos d'efecte d'hivernacle (GEI) posteriors al 2012, que incorporin els Estats Units, fins ara contrari a la política de reducció d'emissions. Es parteix d'una dada, en qualsevol cas, negativa. Els Estats fins a la data no han aconseguit donar una aplicació efectiva suficient als compromisos poc ambiciosos fixats en el Protocol de Kyoto, en part a causa de les complexitats tècniques que susciten els mecanismes d'aplicació d'aquest últim acord.

Conferència de les parts del CMNUCC

Conferència de les parts, 13è. període de sessions, Bali, 3-15 de desembre del 2007.

Com veurem, en aquest marc internacional d'estabilització de les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle, la UE ha assumit des dels seus inicis un clar paper de lideratge mundial. El Programa europeu sobre canvi climàtic llançat per la Comissió Europea l'any 2000 és en l'origen d'un impuls regional integrat d'aplicació de les mesures necessàries per a complir els compromisos del Protocol de Kyoto amb resultats dispars, encara que superiors als obtinguts fora de la Unió. La normativa autonòmica i estatal espanyola de reducció de les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle respon alhora a les obligacions generals que emanen directament del Protocol de Kyoto i a les més específiques del marc d'aplicació conjunta comunitari.

En un futur, el pitjor dels escenaris possibles seria el de la consolidació dels Estats Units fora del Protocol de Kyoto —com fins ara—, i el de la UE, màxim impulsor de les reduccions, que incompliria els compromisos àrduament impulsats.

Abreviatures

AOSI *f* Alliance of Small Island States

CE *f* Comunitat Europea

CMNUCC *f* Convenció marc de les Nacions Unides sobre canvi climàtic (1992)

EE.MM *m* Estats membres

IPCC *m* Grup Intergovernamental d'Experts sobre Canvi Climàtic

MDL *m* Mecanisme de desenvolupament net

OMM *f* Organització Meteorològica Mundial

OPEP *m* Organització de Països Exportadors de Petroli

PAC *m* Projecte d'aplicació conjunta

PD *m* País desenvolupat

PNUMA *f* Programa de les Nacions Unides per al medi ambient

PVD *masculí* País en vies de desenvolupament

RCES *f* Reducció certificada d'emissions

UCA *f* Unitat de quantitat atribuïda

UDAs *f* Unitat d'absorció

UE *f* Unió Europea

URE *f* Unitat de reducció d'emissions

Continguts

Mòdul didàctic 1

Canvi climàtic: argument, escenaris, estratègies i actors principals per a una funció amb guió obert

Víctor M. Sánchez

1. Conceptes generals
2. Aspectes a analitzar

Mòdul didàctic 2

El dret internacional públic: límits juridicointernacionals per a enfrontar-se al canvi climàtic

Víctor M. Sánchez

1. Conceptes generals

Mòdul didàctic 3

La Convenció marc de les Nacions Unides sobre Canvi Climàtic (1992)

Víctor M. Sánchez

1. Conceptes generals

Mòdul didàctic 4

El Protocol de Kyoto (1997)

Víctor M. Sánchez

1. Conceptes generals

Mòdul didàctic 5

La UE i el canvi climàtic

Víctor M. Sánchez

1. Conceptes generals

Mòdul didàctic 6

El compliment per part d'Espanya dels compromisos derivats del Protocol de Kyoto

Víctor M. Sánchez

1. Conceptes generals